

Mosonyi Emil (1994): A környezetvédők felelőssége

Mérnök Újság, 1. évfolyam, 1. szám, pp 2-3.

A környezetvédők felelőssége

Előre kell bocsátani, hogy a cím magyarázatot igényel, máskülönben félreértésre vezethet. Előfordul ugyanis, hogy a „környezetvédő” szót egy határozottan definiált (értelmezett) tudományterület vagy szakma szakértőinek megnevezésére használják. Az ilyen nézet nyilvánvalóan fogalomzavart eredményez, mivel az élet minden-fajta megnyilvánulása, s minden emberi tevékenység szoros kapcsolatban van a természettel, a környezetünkkel. Következésképpen nincs olyan halandó, aki mindentudónak vallhatja magát. Így tehát egyetlen emberi lénynek, egyetlen tudósnak sincs joga azt a látszatot kelteni, hogy ő az a páratlan személy, aki a világ mindennemű környezeti problémáit áttekinteni képes. (Ha mégis megjátssza ezt, ak-

kor megcsalja önmagát és a társadalmat.)

Nem, egyáltalában nem így van! A „környezetvédő” kifejezés nem vonatkozhat egy különleges tudományterület vagy szakma művelőjére, és következőképpen a környezetvédelem sem lehet egy különleges tudományterületnek vagy szakmának a megjelölése. A környezetvédelem fogalma szerintem analóg a humanizmussal, ami egy történeti mozgalmról kapta nevét. (Az ókori Görögországból és Rómából származik, a középkorban újjászületett, s a virágkorát a reneszánszban érte el.) A humanizmus olyan szemléletet és magatartást jelent, amely tiszteletben tartja embertársaink teljes fizikai és szellemi szabadságát és méltóságát. Így az összehasonlítást

ekképpen lehet összefoglalni:

- a humanizmus pozitív beállítottságot kíván az embertársakkal szemben,
- a környezetvédelem pedig pozitív magatartást jelent a természet iránt.

A humanisták tudományágakat és szakmákat képviselő férfiak és nők voltak, és pedig igen eltérő társadalmi rétegekből. Hasonlóképpen, minden embertársunk – függetlenül foglalkozásától és a társadalomban betöltött helyzetéből – lehet környezetvédő, sőt annak kell lennie. Mindazonáltal tudomásul kell vennünk, hogy egyes tudományágak és szakmák közelebbi kapcsolatban vannak a természettel, mint mások. Így például egy biológus sokkal szorosabb viszonyban van az ökológiai problémákkal, mint egy

mérnök, akinek építőmérnöki vagy gépészmérnöki képzése van. Ezért nyilvánvaló, hogy a mérnök tanulhat – sőt neki tanulnia is kell – a biológustól, a meteorológustól és más olyan szakembertől, akinek alaposabb tanultsága és tapasztalata van az állat- és növényvilág, továbbá légköri viszonyok tekintetében, egy kiszemelt műszaki létesítményt körülvevő vidék, illetve az egész földgolyó tekintetében. Másrészt nem minden biológus szükségszerűen eredményesebb környezetvédő, mint egy mérnök vagy egy közgazdász, ha az utóbbiak természetkedvelők és ha a környezeti hatásokat szélesebben értelmezzük, mint ahogyan korábban történt. Hangsúlyoznunk kell ugyanis, hogy az utóbbi évtizedek során a reális környezeti hatások meg-

ítélése tekintetében egy lényeges változásnak vagyunk tanúi.

Régebben a lokális és rövid idejű befolyások vizsgálatára összpontosult a figyelem, viszont újabban rájöttünk arra, hogy a regionális, sőt globális kihatások és a hosszútávlatú konzekvenciák a döntő tényezők annak eldöntésében, hogy egy mű létesítése és üzemeltetése környezetvédelmi szempontból elfogadható-e vagy sem. Ezenkívül feltétlenül meg kell vizsgálni egy fogyasztási igény felmerülése vagy megnövekedése esetén azt is, hogy az új igény kielégítésének más alternatív megoldásai (ha a javasolt művel szemben vannak ilyenek) milyen környezeti hatásokat váltanak ki. A környezeti előnyöket és hátrányokat amennyire lehet számszerűsíteni kell, s az előnyök-hátrányok mérlegét a lehetséges alternatív megoldásokra is fel kell állítani, s a mérlegeket össze kell hasonlítani. S mindezt szakembereknek kell elvégezniük, és pedig objektíven, hangulatoktól szőlamok és politikai elkötelezettségek felhasználása nélkül.

Ha egy fejlesztési program, vagy egy kiválasztott mű megvalósítása kérdésében dönteni kívánunk, akkor nem elegendő annak kizárólagosan a természetre való kihatásait figyelembe venni, hanem elkerülhetetlenül tanulmányozni kell a szociális és gazdasági következményeket is. Végül is, s talán nem utolsósorban, az ember és gyermekei is – nemcsak fauna és a flóra – részei a természetnek; őket is meg kell védeni.

Ezenkívül egyes esetekben a tervezett művel, illetve annak kihatásaival szemben azt is meg kell vizsgálni, hogy milyen és mekkora környezeti, gazdasági és szociális következménnyel járna – a közeli és távoli jövőben egyaránt – az az alternatíva, ha a mű nem valósulna meg. Egy ilyen összehasonlítás gyakran meglepő eredményt mutat.

Mindebből észszerűen következik, hogy azoknak a döntésre jogosult „környezetvédőknek” (politikuskoknak és azok szakér-

tőinek a különböző tudományterületekről és szakmákból) kötelességük pártatlanul megvizsgálni és összehasonlítani a paraméterek (tényezők) három csoportját, amelyek egyenlő fontosságúak:

1. Környezeti hatások, a szociális értelmezésben (a növény- és állatvilágra, a talajra, a vizekre, a légkörre és a tájra).

2. Szociális következmények (az emberi élet körülményeire és biztonságára).

3. Gazdasági korlátozások (amelyek megszabják a társadalom finanszírozási terhelhetőségét).

Sajnos a második és harmadik csoportba tartozó szempontok néha az elhanyagolás vagy alábecslés áldozataivá válnak.

Nem volt célja ennek az írás-

nak, hogy részletekbe merüljünk, vagy példákkal mutassunk be. Nyilvánvaló, hogy számos esetben egyes környezetvédelmi követelmények ellentétben állnak a szociális és gazdasági érdekekkel. Így a „környezetvédők” döntésükért felelősséggel tartoznak a társadalomnak.

Befejezésül tudomásul kell venni: Az a környezetvédő, aki jogosulatlan kívánságok teljesítését erőszakolja, tulajdonképpen ellensége a környezetnek, mert eltűzött követelmények kielégítése országa gazdasági forrásainak kimerülését okozza, és így később az elszegényedett nemzet a környezetvédelem minimális igényeinek kielégítését sem tudja finanszírozni.

Dr. Mosonyi Emil

Mosonyi Emil vízépítő mérnök

Bp., 1910. A Karlsruhei Egyetem Vízépítési és Kultúrtechnológiai Intézet ny. professzora, kutatási területe: vízgazdálkodás, vízépítés. Az MTA Vízgazdálkodástudományi Bizottságának tb. elnöke. A Toulouse-i Tudományos és Szépirodalmi Akadémia levelező tagja. 1951-től az MTA levelező tagja, 1991-től rendes tagja. Schafarzik-emlékérem (1974), Kossuth-díj (1952), Vermeil-emlékérem (1973), Ritter von Prechtl-érem (1979), Széchenyi István-emlékérem (1990), Lászlóffy Woldemár-emlékérem (1991), Pattantyús Géza-emlékérem (1991). (Ki kicsoda?, 1994)